

Sag C-827/19

Sammendrag af anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 98, stk. 1, i Domstolens procesreglement

Dato for indlevering:

13. november 2019

Forelæggende ret:

Audiencia Provincial de Pontevedra (den regionale domstol i Pontevedra) (Spanien)

Afgørelse af:

29. oktober 2019

Appellanterne:

D.A.T.A.

L.F.A.

A.M.A.G.

L.F.A.

J.G.C.

S.C.C.

A.C.V.

A.A.G.

A.C.A.

L.C.A.

N.P.B.

P.C.A.

Indstævnt:

Ryanair D.A.C.

Hovedsagens genstand

Appel indgivet af flere passagerer (i det følgende benævnt »appellanter«) af dom fra retten i første instans vedrørende rettens behandling af et delkrav mod luftfartsselskabet Ryanair D. A. C. (i det følgende benævnt »den appellerede afgørelse«).

Genstand og retsgrundlag for forelæggelsen

På grundlag af artikel 267 TEUF anmoder den forelæggende ret om fortolkning af artikel 5, stk. 3, i forordning (EF) nr. 261/2004.

Præjudicielle spørgsmål

- 1 Er udøvelsen blandt de ansatte i et luftfartsselskab af strejkeretten, som er varslet af en fagforening med henblik på at forbedre arbejdsvilkårene, og som ikke er ansporet af arbejdsgiverens forudgående beslutning, men af arbejdstagernes krav – at betragte som en »usædvanlig omstændighed« som omhandlet i artikel 5, stk. 3, i forordning 261/20[0]4, eller er det derimod et led i luftfartsselskabets sædvanlige aktivitetsudøvelse?
- 2 Er luftfartsselskabet under omstændigheder som dem, der er genstand for nærværende sag, herunder når selskabet på forhånd er blevet varslet om udøvelsen af strejkeretten i henhold til loven, forpligtet til at træffe enhver gyldig retlig foranstaltning, f.eks. ved at overføre passagerne til flyafgange hos andre selskaber, der ikke er berørt af strejken?
- 3 Er den måde, hvorpå strejken afblæses, navnlig i tilfælde af gensidige indrømmelser fra konfliktens parter, relevant med henblik på, om en strejke blandt flykabinpersonalet kan betragtes som en »usædvanlig omstændighed« som omhandlet i artikel 5, stk. 3, i forordning 261/20[0]4?

Anførte EU-retlige forskrifter

Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 261/2004 af 11. februar 2004 om fælles bestemmelser om kompensation og bistand til luftfartspassagerer ved boardingafvisning og ved aflysning eller lange forsinkelser og om ophævelse af forordning (EØF) nr. 295/91, 1., 2. og 12. betragtning, samt artikel 5, stk. 3.

Dom af 4. maj 2017, Pešková og Peška (C-315/15, EU:C:2017:342), samt af 17. april 2018, TUIfly GmbH (C-195/17, EU:C:2018:258).

Kort fremstilling af de faktiske omstændigheder og retsforhandlingerne

- 4 De seksten appellanter i hovedsagen købte returbilletter på selskabet Ryanairs hjemmeside til strækningen Porto-Carcassonne. Da de nævnte passagerer mødte op i Carcassonne lufthavn den 1. april 2019 for at foretage hjemrejsen (med planlagt afgang kl. 15.25), blev de underrettet om, at afgangen var blevet aflyst som følge af strejken blandt luftfartsselskabets kabinepersonale. Luftfartsselskabet tilbød i stedet passagererne mulighed for at flyve den følgende dag kl. 8.15 om morgenen på et fly fra samme selskab fra lufthavnen i Toulouse til Madrid med ankomst kl. 9.35 lokalt.
- 5 Da passagererne hverken blev tilbudt nogen form for transport til Toulouse lufthavn eller fra Madrid til Vigo, og heller ikke fik tilbudt hverken mad eller overnatning, indstævnedede de luftfartsselskabet for retten i første instans med krav om udbetaling af dels et samlet beløb på 1 216,59 EUR til dækning af udgifter for transport og overnatning (udgifterne beløb sig samlet til 2 067,92 EUR, hvoraf selskabet udbetalte et beløb på 731,33 EUR), dels et beløb på 3 750 EUR som kompensation for aflysningen af afgangens (250 EUR pr. passager).
- 6 I sit svarskrift indvilgede luftfartsselskabet i at betale de udgifter til transport og forplejning, som passagererne havde krævet, men modsatte sig enhver udbetaling af kompensation for aflysning af flyafgangen, idet selskabet gjorde gældende, at årsagen til den nævnte aflysning var strejken blandt Ryanairs kabinepersonale, som var varslet af en portugisisk fagforening med driftsstop annonceret til den 29. marts samt den 1. og 4. april, og som lå uden for selskabets kontrol. Selskabet gjorde endvidere gældende, at årsagen til strejken ikke var en »specifik ændring af arbejdsvilkårene«, men »en pludselig fremførelse af arbejdskrav« (der nævnes en mindsteløn, fædreorlov og forbud mod disciplinære afskedigelser) blandt kabinepersonalet, hvilket ifølge selskabet medfører, at den retspraksis, der udgår fra dommen afsagt af Domstolen i sag C-195/17, TUIfly GmbH, ikke er relevant i den foreliggende sag.
- 7 Dommen afsagt i første instans gav sagsøgerne delvis medhold i deres krav, idet luftfartsselskabet blev dømt til at betale en sum af 1 216,59 EUR plus renter, men blev frikendt for kravet om betaling af kompensation for aflysning af flyafgangen med den begrundelse, at udøvelsen af strejkeretten for besætningsmedlemmer er en uforudsigelig og uundgåelig usædvanlig omstændighed, idet det juridisk ikke er muligt at udskifte strejkende medarbejdere.
- 8 Passagererne har appelleret dommen og påberåber sig forskellige afgørelser afsagt af spanske domstole til støtte for argumentet om, at det er transportøren, der under omstændigheder som de foreliggende i hovedsagen skal bevise, at det ikke var muligt at undgå aflysningen af flyafgangen ved at tage rimelige forholdsregler, herunder under forhandlingerne forud for formaliseringen af strejken, og gør endvidere gældende, at arbejdstagernes krav til virksomheden er en del af selskabets aktivitetsudøvelse, der således ikke kan udgøre usædvanlige

omstændigheder, som kan fritage luftfartsselskabet fra pligten til at yde passagererne kompensation.

- 9 Luftfartsselskabet gør indsigelse mod appellen ved at fremføre, at strejken var en usædvanlig omstændighed, som var uundgåelig for arbejdsgiveren, der ikke var i stand til at træffe nogen forholdsregler for at undgå den varslede arbejdsnedlæggelse, da den portugisiske lovgivning forbyder udskiftning af strejkende arbejdere. Luftfartsselskabet påberåber sig endvidere en række afgørelser truffet af spanske retslige organer og administrative myndigheder, som i henhold til artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 261/2004 er afgjort på samme måde.

Kort fremstilling af begrundelsen for forelæggelsen

- 10 Indledningsvis erindrer den forelæggende ret om, at artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 261/2004 pålægger luftfartsselskabet specifikke forpligtelser i forhold til passagererne i tilfælde af aflysning af en flyafgang (bistand, information og kompensation). Stk. 3 i denne bestemmelse fastsætter – som en undtagelse – at et luftfartsselskab ikke har pligt til at udbetale kompensation, »hvis det kan godtgøre, at aflysningen skyldes usædvanlige omstændigheder, som ikke kunne have været undgået, selv om alle forholdsregler, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet«.
- 11 Den forelæggende ret sammenfatter herefter Domstolens retspraksis vedrørende begrebet »usædvanlige omstændigheder«, der kan fritage luftfartsselskabet for forpligtelsen til at udbetale kompensation til passagerne. I henhold til denne retspraksis bør der anlægges en restriktiv fortolkning, når der er tale om en undtagelse fra den generelle kompensationsforpligtelse.
- 12 Generelt henvises til Pešková og Peška-dommen, C-315/15, præmis 22, hvori Domstolen har fastslået, at »begivenheder, der på grund af deres karakter eller oprindelse ikke er et led i det pågældende luftfartsselskabs sædvanlige aktivitetsudøvelse, og som ligger uden for luftfartsselskabets faktiske kontrol«, kan betegnes som usædvanlige omstændigheder. Imidlertid er tilstedeværelsen af usædvanlige omstændigheder ikke tilstrækkelig, idet det endvidere er nødvendigt, at selskabet kan bevise, at sådanne omstændigheder ikke kunne have været undgået, selv om alle foranstaltninger, der med rimelighed kunne træffes, faktisk var blevet truffet. Ifølge den nævnte doms præmis 28 påhviler det dermed den part, som ønsker at påberåbe sig den fritagende karakter af de usædvanlige omstændigheder, at godtgøre, at de »på ingen måde kunne have været undgået ved iværksættelse af passende foranstaltninger, dvs. ved foranstaltninger, som på det tidspunkt, hvor de usædvanlige omstændigheder indtræffer, navnlig opfylder de betingelser, som det pågældende luftfartsselskab teknisk og økonomisk har ansvaret for«.
- 13 Med hensyn til det specifikke spørgsmål om, hvorvidt flyselskabets kabinepersonales udøvelse af strejkeretten kan betragtes som en usædvanlig omstændighed, med den virkning, at luftfartsselskabet fritages fra sin

kompensationsforpligtelse, henviser den forelæggende ret til sag C-195/17, TUIfly GmbH, hvor det fastslås i dommen, at det spontane fravær af en væsentlig del af flypersonalet, som det, der skete i den omhandlede sag, ikke er omfattet af begrebet »usædvanlige omstændigheder« i henhold til artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 261/2004.

- 14 Den forelæggende ret påpeger imidlertid forskellene mellem den foreliggende sag og den situation, der var årsag til dommen i TUIfly-sagen, dvs. hvor luftfartsselskabet uventet havde bebudet omstruktureringsplaner, og hvor arbejdsnedlæggelsen ikke var blevet varslet forinden, hvilket førte til, at den blev betegnet som en »vild strejke«. Den forelæggende ret fremhæver argumentet i dommen om, at de risici, der er et resultat af de sociale konsekvenser, som følger med sådanne omstruktureringsplaner, bør betragtes som et normalt led i det pågældende luftfartsselskabs sædvanlige aktivitetsudøvelse, uden at spørgsmålet om, hvorvidt strejken kunne betegnes som en vild strejke, i øvrigt har nogen betydning.
- 15 Tværtimod havde arbejdsnedlæggelserne i det foreliggende tilfælde – i hvert fald tilsyneladende – ikke deres oprindelse i arbejdsgivernes tidligere vedtagne ændringer af arbejdsvilkårene, men i generelle fagforeningskrav om at forbedre arbejdsvilkårene i forbindelse med en strejke varslet af en fagforening.
- 16 På baggrund af disse forskelle er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt arbejdstagerens legitime udøvelse af strejkeretten kan anses som værende inden for arbejdsgiverens sædvanlige kontrolområde. I lyset af TUIfly-dommen kunne det hævdes, at arbejdskonflikter er en del af arbejdsgiverens sædvanlige aktivitet, som kunne være undgået ved på rimelig vis at opfylde arbejdstagernes krav, eller ved at træffe foranstaltninger til at forhindre aflysning af flyafgange under strejken. Men i det foreliggende tilfælde er det ikke klart, hvilke konkrete foranstaltninger, selskabet kunne have truffet i det pågældende tilfælde, eller om arbejdsgiveren var forpligtet til at tage enhver gyldig retlig foranstaltning i brug inden for rammerne af forordning nr. 261/2004, såsom at overføre passagerne til fly i andre selskaber, der ikke var berørt af strejken.
- 17 Det står heller ikke klart, om måden at løse konflikten på (ved accept af alle arbejdstagernes forslag eller gennem gensidige indrømmelser fra parterne) kan være relevant i vurderingen af, om flyselskabet kunne have undgået strejken, og derfor, hvorvidt strejken kunne have været betragtet som en »usædvanlig omstændighed« som omhandlet i artikel 5, stk. 3, i forordning nr. 261/2004.